

A sokszínű Baranya táncai

I.

(Kémes-Szaporca-Cun, Hosszúhetény, Magyaregregy)

Készítette:

Kirch Zoltán

2011.

1.Bevezetés

Kárpát-medence, s benne hazánk, egy hatalmas olvasztótégely. Nemcsak a hegyekből lezúduló vizeket gyűjti össze, hanem a különböző kultúrákat is beszippantja, s varázslatosan keveri sokszínűvé. Magyarország legdélebbi vidékére, szűkebb hazámra ez fokozottan igaz.

Ez a dolgozat egy következő lépcsőfoka annak a munkának, amit néhány táncos, zenész végez Baranyában! Célunk, hogy megismertessük a szakmával ezt a táncfolklórára nézve elfeledettnek hitt területet. Mindenki számára legyen világos, milyen sokszínű ez a vidék és a sokszínűsége, nem csak a nemzetiségekben mutatkozik meg, hanem a magyar falvak táncagyományában is.

Egyrészt saját gyűjtő és rendszerező munkámat szeretném itt bemutatni, amit három falunak a táncaival végeztem, másrészt pedig elindítani egy folyamatot, amiben meg lehetne jelentetni az összes olyan baranyai falu táncát, ahol gyűjtések történtek. A későbbiekben szeretnék csatolni a munkához egy DVD mellékletet, melyben a Komlói Pöndöly Táncegyüttessel feltáncolnánk a dolgozatban közölt motívumokat, folyamatokat zenekari kísérettel, közölve az Akadémián megtalált eredeti és az általam gyűjtött felvételekkel. Teljes képet adva e három falu, Kémes-Szaporca-Cun, Hosszúhetény és Magyaregregy táncairól, zenéjéről, viseletek sokszínűségéről. A munka folyamatosan zajlik, a zenék feldolgozása és az adatközlőkre lebontott folyamatok lejegyzése is készülöben van. A kotta mellékletet és a táncjelírás példákat így bővíteni fogom. Reményeim szerint az általam vizsgált, feldolgozott falvakon túl sikerül megynk más táncos falvait is feltérképezni és írott formában közzé tenni.

2.Baranya megye bemutatása

Baranya megye Magyarország legdélebbi megyéje. A Dunántól déli részén helyezkedik el. Északnyugatról Somogy megye határolja, északról Tolna megye, keletről Bács-Kiskun és a Duna, délről az országhatár és a Dráva. Megyeszékhelye Pécs.

Baranya földrajzilag változatos terület, északi része hegyes, dombos vidék, hatalmas, egybefüggő erdőségekkel, míg déli és keleti részén síkság található. Ezt a földrajzilag is igen változatosnak mondható megyét Zentai János 10 néprajzi csoportba sorolta. A megye magyar népességét viselete, étkezési hagyományai, gazdálkodása, szöttesei és hímzései, valamint szokásai alapján különítette el. Sajnálatos módon abban a felosztásban sem a tánc sem a zene nem szerepelt. Mégis alapvető kiinduló pontnak lehet tekinteni ezt a besorolást. A néprajzi csoportok a következők.

Ormánsági csoport	Kelet-mecsekajai csoport
Szigetvidéki csoport	Hegyháti csoport
Drávaszögi csoport	Völgységi csoport
Sárközi csoport	Baranyazugi csoport
Geresdháti csoport	Közép baranyai csoport

3. Az Ormánság

Az Ormánság Baranya megye déli, délnyugati részén terül el. Természetes határai a Dráva, Siklós–Nagyharsány felé nyúló hegyvonulat, illetve a hegyszentmártoni dombok. A negyvenöt községet számláló aprófalvas vidék kb. negyven km hosszú és tizenöt km széles, melyet néhány folyócska szel át. Közülük a leghosszabb és legszélesebb a Fekete víz. A ma már többnyire száraz, mély fekvésű terület korábban berkes, mocsaras vidék volt, melyet a vízen kívül az erdőségek jellemeztek.

A földrajzi táj elnevezése is erre utal, bár jelentésén sokan vitatkoznak. Vannak, akik *ny*-nyel írják, ők a finnugor *ormány* – kiemelkedő hely – töre vezetik vissza, mások *n*-nel írják. E szótót a török *orman* – erdő szóból származtatják. Mindkettő elnevezésnek van létjogosultsága, hiszen a falvak erdővel körülvett, kiemelkedő helyekre épültek. A dús erdők, dombok, mocsarak miatt a művelésre alkalmas földek száma igen kevés volt, s ez meghatározta az itt élő emberek életmódját. Évszázadokon keresztül a terület arra volt alkalmas, hogy halászattal, gyűjtögetéssel, vadászattal, állattartással és kismértékű földműveléssel foglalkozzanak az itt élők.¹

3.1. Kémes, Szaporca és Cun bemutatása

Az Ormánság középső részéhez, Ormányközhöz tartozó Kémes Szaporca és Cun táncaival foglalkozunk. Kémes és Szaporca névvel 1251-es királyi iratban találkozunk először, akkori nevük: Kemus, Zaporcha. Szaporcán kívül közigazgatásilag és intézményrendszerét tekintve Tésenfa, Cun és Dráwapiski is Kémeshez tartozik.² Cún nevét az oklevelek 1244-ben említették először Chun néven. 1332-ben Chun, 1479 Czwn alakban írták nevét. Az 1200-as évek elején a település az

¹ Kirch Zoltán: Kémes és Szaporca táncai és táncélete, Szakdolgozat, Magyar Táncművészeti Főiskola, 2008 5.p.

² Pál Ibolya: Az Ormánság népi hagyományainak, tárgyi kulturális értékeinek feltárása és felhasználásának lehetőségei az óvodai vizuális nevelésben. 1995. 5.p.

örökös nélkül elhalt János fia János és Péter birtoka volt. 1244-ben IV. Béla király Albert ispán fiának, Sup ispánnak adta, és határát leíratta. A falu a Török hódoltság alatt is állandóan lakott volt. A település lakossága a XVII század és a XIX század folyamán is magyar volt.¹

A falvak mindegyikéről úgy tartja a szájhagyomány, hogy nem ugyanazon a helyen állnak, mint eredetileg. A gyakori áradások, belvizek, s hogy a Dráva – folyószabályozás előtti kitörései miatt – állandóan változtatta medrét, mind–mind problémát okozott. Nagyon is hihető ezért, hogy gyakran vették a vándorbotot, s odébb menekültek e községek lakói¹. Az előbb említett feltételezést támasztják alá ifj. Kodolányi János szavai is: „az ormánsági községek a környezetből kiemelkedő helyeken épültek Ma azonban egy–egy sor házból álló utca alkotja őket. A földrajzi környezet erősen hatott a településeken élők életmódjára, ezeken belül a táncaikra is.”²

---

¹ <http://hu.wikipedia.org/wiki/C%C3%BAAn>

² Kirch Zoltán: Kémes és Szaporca táncai és táncélete, Szakdolgozat, Magyar Táncművészeti Főiskola, 2008 8.p.

3.2. Kémes, Szaporca, Cun táncai

„Költészet – mozdulatokban.

Kísérete: tiszta költészet.

Együtt: a felnőttek szilaj kedvének

legmagasabb kitérőse¹.”

E három falnak táncai igen egységes képet adnak, ezért ezen túl csak akkor jelölöm meg a motívumot, ha azt csak abban a faluban találtam meg. Gyakorlatilag három táncot különböztetünk meg ezen a vidéken

- 1) Kanásztánc
- 2) Lassú csárdás
- 3) Friss csárdás

Terminológiaiilag, azonban nem csak ezekkel az elnevezésekkel találkozunk. Egyrészt utalnak a formára, másrészt egy-egy motívumra. Használják a kanásztáncon kívül még az oldaldobogós, csillagtánc elnevezést is. A friss csárdásra pedig az ugrós csárdás elnevezést használják, mely kihangsúlyozza a tánc mozgásvilágának legfőbb stílusjegyét. De ugyanúgy használják még dobogós csárdást is, mely egy dinamikailag erőteljesebb motívumra utal.

a) Kanásztánc

Ezen tájegységen terminológiaiilag nem a megszokott eszközös táncot értik, hanem gyűjtőnévként szerepel, melybe szerepel az eszközök, botok felett járt változat, a párban táncolt kötetlen forma és vonulásokhoz használt menettánc szerű táncolási mód is. Ugyanakkor motivikailag egyetlen 2/4-ed értékű t a ritmusú mozdulatcsoportra korlátozódik ez a tánc típus. Legfőbb mozdulat az úgynevezett háromugró motívum és

---

¹ Kiss Géza: Ormányság. 1986. 229.p.

ennek változatai, melyeket különböző gesztus irányokkal és dinamikai díszítésekkel tesznek változatossá és formálják a tánc képét.

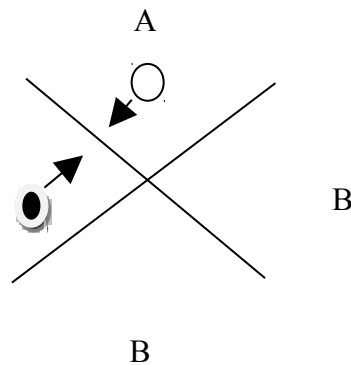
A tánc nem szólisztikus, sokkal inkább a csoportban, párban táncolás jellemző rá, bár az eszközös változatban férfiak szólóban is táncolták.

1. **Kanásztánc:** Eszközös táncainknak azon változata, amelynél keresztbe lefektetett botok felett egyfajta ügyességi, bemutató jellegű táncolás látható. Járhatja, férfi szólóban, férfi nővel, vagy férfiak párban is. Motívuma a háromugró, mellyel a párok egyik szegletből a másikba ugrottak. A különböző gesztus irányokat és dinamikai jellemzőket a motívumtárba közlöm!

Szabályozott forma, heterogén párviszonnyal:

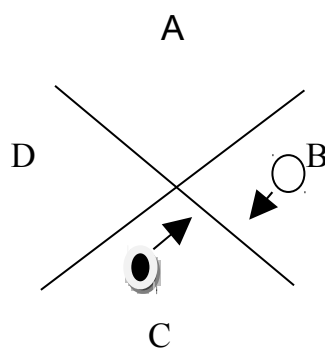
Első viszony

Kereszt kéz fogás,
fiú jobb kézzel fogja
a lány jobb kezét. A fiú szabad keze D
hátul ökölbe a lányé csípőn.

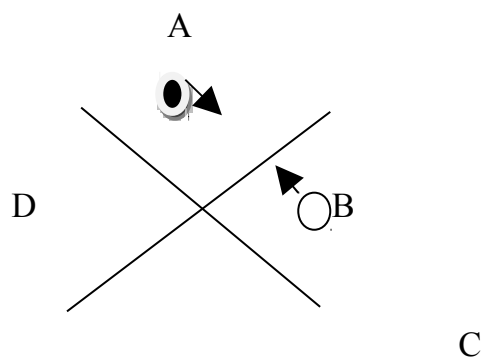
Második viszony.

Páratlan számú „cifra” motívumnál ez a párviszony. fiú „C” botkőzben, a lány „B” botkőzben

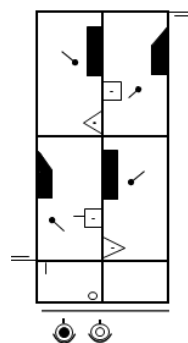
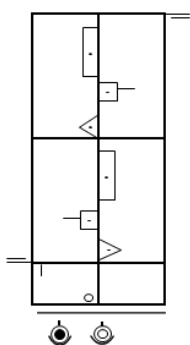

Ezután ugrik a fiú a „C” közből, az „A” botkőzbe

a lány pedig marad a hetediknél a „B” botkőzbe, csak a frontirányát váltja 6-ból a 8-ba

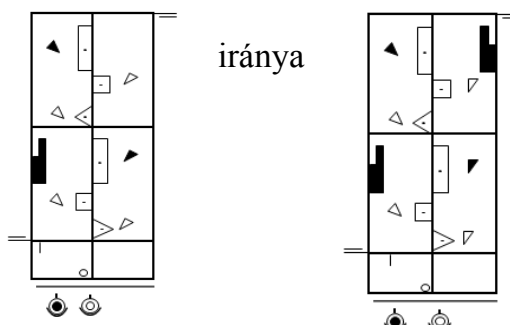
Ezt a formát ismétlik a táncfolyamat során!

Szólisztikus formában a táncos habitusától függően szabadon válthatóak a botközök!

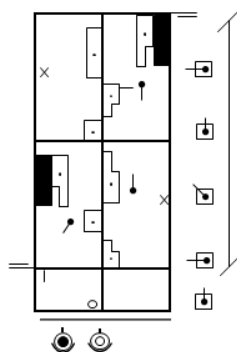
Oldaldobogós: Itt a párok szemben állnak egymással, páros kézfogással. Fogás lehet, mélyen elől, oldalt és lehet magasan fent. Mozgásukra jellemző a névben is szereplő oldalt haladó mozgás. Dinamikailag kihangsúlyozza minden ütemét és a második negyedben egy erőteljesebb dobogást tesz a tánchoz, plasztikailag pedig a balra ugrásnál szintén a második negyedben a szabad láb gesztus határozott előre kirúgással párosul

Menettánc: Lakodalmi meneteknél használták, vonulásra. Elnevezése igazán nem volt, funkciója a lakodalmi menetben való szórakoztatás.

Motívuma a háromugró figura, lépő és ugró változata.

Csillagtánc: Két pár táncolja egymással szemben állva csillag alakzatban kereszt kézfogással. A kör folyamatosan jobbra kering. A táncosok frontiránya haladás közben folyamatosan változik, ettől a csillag alakzat úgynevezett lélegző mozgást végez.

b) Lassú csárdás

Az ormánsági csárdás lassú és gyors részre tagolódik. Ahogy a dunai dialektus többi tájegységén, nemcsak tempójában, hanem motívumaiban is jól elkülönül egymástól e két rész. A lassú részben a kétlépéses csárdás az uralkodó forma, melyet zárt fogással táncolnak.¹ Pár elengedés nincs sem a felvételen sem a szöveges gyűjtésekben.

- Hangsúlyát tekintve fenthangsúlyos, de ezt két féleképpen járják. Döntő többség egy hangsúlytalan, fent hangsúlyos csárdást táncol, míg egy kisebb része a táncosoknak erőteljes fent hangsúlyosan rugóztatja a térdét.
- Fogásmódok. Vagy váll–lapocka, váll–derékfogás, felkar-lapocka fogással fognak össze, vagy az úgynevezett báli fogással, melynél a férfi bal kezével a nő jobb kezét oldalt hajlított könyökkel fogja, másik kezekkel marad a váll–lapocka fogás.
- Balra fél íven fordítja a nőt a férfi úgy, hogy indításkor jobb lábbal zár a bal láb mellé, majd helyben, kicsit balra haladva lépi ki a csárdást.
- Jobbra fél íven fordítja a nőt a férfi úgy, hogy indításkor bal lábbal zár a jobb láb mellé, majd helyben, kicsit jobbra haladva lépi ki a csárdást. Ennél a típusnál használják a báli fogást.
- Páros forgás csak az idősebb generációra jellemző. Külső, illetve belső lábasan egyaránt forognak, meghatározott rendszer nem fedezhető fel. Irányát tekintve mind két irányba haladhat a forgás, előre és hátra irányban egyaránt.

---

¹ Kirch Zoltán: Kémes és Szaporca táncai és táncélete, Szakdolgozat, Magyar Táncművészeti Főiskola, 2008 12.p.

c) Ugrós csárdás

Az ugrós csárdás nevet használják ezen a vidéken a friss megnevezésére. Ez a név egyben utal a motívum jellegére is. Az ugrós csárdásban két mozgás figyelhető meg. Figurázás és forgás. A táncnak ezen része is fenthangsúlyos. A figurázó részben, mellyel a táncot kezdik, két motívum csoportot találunk. (Motívumtárban közölve)

- Az első egy két ♪ ♪-értékű szimmetrikusan ismételt motívum, melyet erőteljes térdfeszítésekkel (fenthangsúlyban) táncolnak szemben egymással
- A másik csoport, mely a fő motívumot jelenti, egy négy ♪-értékű mozgás. Ebben a csoportban találhatóak ennek az alapmotívumnak a változatai. Nők és férfiak egyaránt ezt használják figurázásra.
- Ezt a motívumot díszítik ritmikailag és plasztikailag.

Összekapaszkodási módok az ugrós csárdásban:

- Váll-derék fogás
- Váll-lapocka fogás
- Leengedett kézfogással egymással szemben

Páros forgásnál nem fordulnak el egymástól, hanem a frontirányok, a mellfelületek maradnak szemben egymással. Iránya jellemzően balra forgás de némely esetben lehet jobbra forgás is (Cun).

Párelengedés nem jellemző ezekben a falvakban.

4.Keleti – Mecsekalja

4.1.Hosszúhetény bemutatása

Hosszúhetény Péctől 16 km-re, a Kelet-Mecsek déli lejtőjén a Zengőn és a Hármashegy lábánál festői környezetben fekvő település. A falu neve (Hetén) a hét számnévnek lehet származéka, vagy egy másik feltevés szerint a törzsnévszerű szétszórtságban jelentkező Hetény helynevek valamilyen népcsoporthoz kapcsolódnak (Lovászhetény, Tiszahetény, Hetényegyháza).

Lehet, hogy személynévi eredetű, tehát lehet, hogy azonos a magyar Hetény személynévvel. A megkülönböztető Hosszú- előtag a falu kiterjedésére, elnyúlt alakjára utal.

A község lakosai szerint a falu nevét Hetény vezérről kapta, akinek itt birtoka volt.

A déli fekvésű Zengőalját korán elfoglalta az ember. A mai Hosszúhetény már a kőkor emberének is megfelelő lakhelyül szolgált.

István király 1009-ben megvetette a pécsi püspökség alapjait. Ezzel közel egyidejű a pécsváradi Bencés apátság alapítása (1015) a Zengő alján.

Az apátság számos falut kapott a királytól, ezek között volt Hosszúhetény is.

A Vas- hegy környékének minden faluját az apátság szolgálatára rendelte a király, így Hosszúhetényt is.

Hetény községet először a Szt. István király pannonhalmi és pécsi alapítólevelének felhasználásával készült pécsváradi Bencés apátság alapítólevele említi. Az alapítólevél szerint Hetény már 998-ban az apátság birtoka volt. A tatárjárás pusztított, de nem annyira, mint az Alföldön, itt a lakosság el tudott bújni az erdőkben.

Hosszúhetényt a pécsváradi konvent nemes jobbágysai lakták. Egy 1292-97 körüli tanú névsorban az apátság 10 hetényi nemes jobbágysát is felsorolják. 1543-ban Pécs elestével török kézre kerül a terület, megszűnik a közigazgatás.

A község lakosságának nagy része a XVIII. században földműveléssel foglalkozott. Régi és tekintélyes népi foglalkozás a molnárság is. A vízimalmok hajtására a legősibb idők óta a hegyekből lefolyó patakokat használták.

A szénvagyon kitermelés a település életében és arculatában is változást hozott: bányászkolóniák, foglalkoztatottsági struktúra módosulása. De Hosszúhetényt nem tudta átalakítani, mert a dombvidéki településekre jellemző gazdálkodás (földművelés, állattenyésztés) is megmaradt.

4.2.Hosszúhetény táncai

1975 MTA Ft. 916

A három falu közül talán Hosszúhetény táncait lehetett a legkönnyebben feldolgozni. Innen maradt fenn a legtöbb felvétel, ezek a felvételek java hangosfilm és nem utolsó sorban ebben a faluban működött, működik a mai napig is kiemelkedő színvonalon hagyományőrző csoport. Ugyan a tánckészlet az idők során leegyszerűsödött, azonban a 70-es években gyűjtött filmen mindkét generáció tánca megfigyelhető, melyet élesen el lehet egymástól különíteni. Míg Az idősebbek egy elegáns, finomságokkal teli lassú és friss csárdást táncolnak, addig a fiatalok tánca lekorlátozódik a két lépéses csárdásra, melyet különböző dinamikai és plasztikai díszítésekkel egészítenek ki. Ugyanez az egyszerűsödés tapasztalható a verbunkban is.

A tánc repertoár itt is hármas tagolódású, (verbunk, lassú, friss) és ezt egészítik ki a különböző lakodalmi játékos táncok, vagy a polgári eredetű, de a tánckészletbe bevett táncolási módok.

a) Verbunk

A verbunk elnevezés, csak terminológiailag utal a más vidéken ismeretes férfiak, által járt individualista, bemutató jellegű táncra. Hetényben az általunk ugrós típusú táncnak nevezett formát hívják verbunknak. Általában vegyes párok táncolták, csak egy-egy felvételen látható, hogy szólóban, vagy két férfi előadásában láthatjuk a táncot kibontani.

„Öregek” verbunkja

A férfiak tánc szerkesztésére a rögtönzés, a szinte amorf szerkezet jellemző.

Megfigyelhető egyfajta motívum készlet, de ezeket teljesen szabadon mindig újra értelmezve, alakítva táncolják, mozdulatimprovizáció figyelhető meg. Az asszonyok néhány egyszerű motívumot használnak.

Táncolják heterogén és homogén viszonyban egyaránt.

- Páros ugrósként: Leengedett kéz fogással, elengedve egymást,
- csillag alakzatban: Két pár egymással szemben kereszt kézfogással
- kör formában: A kör folyamatosan jobbra kering
- Egymást elengedve több pár egymásnak táncolva, kargesztusokat és csalogatás formáit gazdagon használva.

Fiatalok verbunkja

A táncolási módok itt is igen változatosak. Megtalálható szinten minden formai megjelenése az ugrós táncoknak.

- Páros ugrósként: Leengedett kéz fogással, páros kézfogással középmagasan és magasan fent, elengedve egymást, csalogató
- Félkör és kör formában: A kör folyamatosan jobbra kering
- Egymást elengedve több pár egymásnak táncolva, kargesztusokat és a csalogatás formáit gazdagon használva

b) Lassú csárdás

Mind az öregek, mind a fiatalok tánckészletében a kétlépéses csárdás az uralkodó forma. Az öregek táncában azonban megjelenik a párelengedés, ami az általam eddig vizsgált baranyai táncokra nem jellemző. A csalogatás mellett megjelenik a férfi csapásoló mozzanata is.

Páros forgást nem találunk. A lassú csárdás lenthangsúlyos.

„Öregek csárdása”

- Jellemzően a férfi enyhén sodorja a nő derekát, a nő pedig a vállát fogja. Balra fél íven fordítja a nőt a férfi úgy, hogy indításkor jobb lábbal zár a bal láb elé V. pozícióban, majd helyben, kicsit balra haladva lépi ki a csárdást. A balra haladást dinamikailag dobbantásokkal díszíthetik. Ebben a formában előfordul még a félig nyitott fogás. Ilyenkor a férfi jobb oldalára kerül a nő. Szabad kéz kargesztusai megjelennek.
- Általában a párelengedés balra haladó csárdásból indul. Vagy csak egyszerűen hátrálnak a párok, vagy mind ketten kifordulnak. Az egy és kétlépéses csárdást használják mind a férfiak, mind a nők variálva. Elengedésekkor a kargesztusokat gazdagon használják. Hangsúlytalan ütemre történik a csapás elől a lábszáron.
- Balra fordításból indít egy balra keringő formát. A férfi a nőt a jobb oldalára teszi, férfi bal lábbal indítja a lépését (Férfi és női Ritmus: ♩ ♩ ♩ ♩ , ♩ ♩ ♩ ♩), amivel helyben fordulva a nőt egy köríven oldalazva csárdásoztatja maga körül.

„Fiatalok csárdása”

- A férfi enyhén sodorja a nő derekát, a nő pedig a vállát fogja. Balra fél íven fordítja a nőt a férfi úgy, hogy indításkor jobb lábbal zár a bal láb mellé, majd helyben, kicsit balra haladva lépi ki a csárdást. A szabad, súlytalan láb gesztusaival, Súlyláb dinamikájával és a csípő forgatásával díszítik a táncukat.

c) Friss csárdás

Az öregek csárdása élesen elkülönül a lassú és frissben, míg a fiatalokéban szinte csak tempóbeli különbség van.

„Öregek friss csárdása”

- Zenei váltásnál megszűnik a kétlépéses csárdás, felveszik a zene lüktetését egy lenthangsúlyos erős térdrugózású egylépéses csárdással.
- Megjelenik a páros forgás, mely jellemzően jobbra kering. Ez egy lenthangsúlyos lippentő mozdulat, amit a férfi először 4/4 értékű lépésekkel táncol, majd vált 2/4-es mozdulatokra. Fő hangsúly a külső, vagyis a bal lábon van. A nő ezt hasonló 4/4-es oldalazó lépésekkel, majd 2/4-es lippentős mozdulatokkal kíséri le.
- Ebből a forgásból indul vissza egy forgás, melynél a férfi kissé a jobb oldalára teszi a nőt. A férfi szintén bal lábhangsúllyal tolat hátrafelé, míg a nő jobb lábhangsúllyal lippentve forog.
- A félfordítós kétlépéses csárdás egy változata, amikor a férfi az első 2 ♩-re páros súlyon fordul, vált frontirányt, majd a második 2 ♩-re jobb láb marad letapasztva, míg a külső gesztushelyzetben, hátul kissé bal részsút felhúz. A balra helyben lévő csárdást pedig vagy csak kirugózza, vagy apró lépésekkel lépi ki. A nő ezeket kíséri le a kétlépéses csárdásával.
- Forgás irányváltás mindig 4/4 értékű erős felsőtest és térd mozgással történő egylépéses összerázó, mellyel lendületet vesz a férfi a másik irányba történő forgáshoz.
- Ugyanaz a lippentős forgás egy párnál megjelenik balra keringve is, lépése ugyanaz, mint az előzőekben leírt.

- Jobbra keringő forma, melynél a balra haladáskor lippentőt használ a férfi és ezzel többet halad, míg a jobb lábas csárdás lépésnél szinte helyben, vagy kicsit visszafelé halad. A lippentésekkor a súlytalan láb gesztusirányait szabadon használja.

„Fiatalok friss csárdása”

- A zenei váltásnál nem szűnik meg a kétlépéses forma, hanem megmarad, csak dinamikailag és plasztikailag változik meg a tánc képe. Erőteljesebb boka és térd rugózás, az asszonyok derekának a sodrása felerősödik, lendületes, fiatalos dinamikus táncolás figyelhető meg. Minden esetben a balra haladó csárdás úgy kezdődik, hogy a jobb lábat zárják a bal mellé.
- A kétlépéseket balra, nagy lendülettel, nagyot haladva, erősen féltalpon táncolják, míg a jobbra haladót helyben, szinte páros súlyokon féltalpon kirugózzák. Mind e közben a nő dereka erősen sodorva van.
- Páros forgás, mellfront irányok egymással szemben. ♪-es értékű futó lépsekkel a férfi jobb lábhangsúlyon, a nő bal lábhangsúlyon. Közös középpontkörül forognak.

5. Völgység

5.1. Magyaregregy bemutatása

A község a festői szépségű Keleti-Mecsek északi peremén fekszik, az észak-déli, a Völgysegi-patak vízgyűjtőjéhez tartozó Magyaregregyi-patak völgyében. Fő vízfolyásának mellékágai a Vár völgyi- és a Nyárádi-patak. Domborzata hegyvidék jellegű. A kisebb lejtőkön mezőgazdasági termelés, a meredekebbeken erdőgazdálkodás folyik.

A környék már a rómaiak alatt is lakott volt. A régészek a Várdombon 3. századból származó leleteket tártak fel. A középkorban itt működött a Szent Margit

1. kép: Magyaregregy környéke

kolostor. Magyaregregy a török hódoltság alatt is folyamatosan lakott magyar helyég volt. Lakossága a 13. században is magyar, majd a század végén és a 19. század elején németek költöztek ide, a század közepére a lakosok 30 %-át elzászi iparosok tették ki. Ők molnárok, bognárok, kovácsok voltak. Számuk ezt követően fokozatosan fogyatkozott¹.

A község mai nevének alapja középkori eredetű, Egrögy, Egregy név alakban szerepel, az oklevelekben. Az égerfa régebbi (egir, agür) alakjából „gy” képzővel alakult ki. Jelzős formája a szomszédos völgyben a 18. században betelepített német falutól, Német-Egregytől (a későbbi Kisbattyántól) való megkülönböztetésül változott a 19. század első felében. A község nevét az Országos Községi Törzskönyv Bizottság 1902-

¹Dr Endrődi Gyula: Magyaregregy. A Mecsek zöld szíve értünk dobog, Magyaregregy Önkormányzati Képviselőtestülete, 1992.

ben meghagyta, csupán névírását változtatta meg Magyar-Egregyről a máig is használt Magyaregregy formára¹.

5.2. Magyaregregy Táncai

1973 MTA Ft. 817

A feldolgozás alapjául szolgáló felvételen szintén két korosztály látható. Itt is jól megfigyelhető a két generáció közti különbség, a tánc leegyszerűsödése, kopása. A megrendezett gyűjtésen a hagyományőrző együttes látható. Négy idősebb pár táncát dolgoztam fel. Mindegyik pár külön egyéniség és külön tánckészlettel rendelkeznek, természetesen egy bizonyos kereten belül. Egybe írom le a jellemző formákat, viszont a jelírásban közlöm az adatközlőkre jellemző motívumokat.

a) Verbung

A verbunk elnevezés, csak terminológiaiul utal a más vidéken ismeretes férfiak, által járt individualista, bemutató jellegű táncra. Egregyen is az általunk ugrós típusú táncnak nevezett formát hívják verbunknak. Formailag, vegyes párok táncolták, vagy férfiak körben, csillag formában, vagy vegyes körben. Itt nem tárgyalom külön a fiatalok és öregek verbunját, mert nincsenek olyan eltérések, mint Hetényben. Eltérést leginkább csak a tánc leegyszerűsödésében és dinamizmusában lehet találni.

A táncot egyszerű motívumok alkotják zömében egy-két esettől eltekintve, amikor motívum-összetételek figyelhetők meg. Domináns ritmus a , melyeket páros és páratlan támasztékú ugrásokkal egyaránt táncolják. A levegőben lévő láb gesztusirányait szabadon használják, variálják, jellemzően a második -ben elől keresztbe lendítik a szabad lábat. A motívumokban sűrűn használják az asszimmetriát.

---

¹ Németh Csilla: Magyaregregyi lakodalmás, Magyar Táncművészeti Főiskola szakdolgozat 2008

- Páros ugrósként kereszt kéz fogással
- Csillag alakzatban
- Körben, heterogén és homogén formában egyaránt
- Lakodalmi menettáncként vonuláskor
- Gazdaasszony táncként eszközökkel (jellemzően nők, üveggel a fejen, vagy a földön van az üveg, fedőkkel, lábosokkal, fakanalakkal)

Mindegyik formában a tánccal balra keringenek.

b) Lassú csárdás

A tánc a kétlépéses csárdásra korlátozódik. Apró eltérések figyelhetők meg, és formai variációk. Lenthangsúlyosan rugóznak a csárdásban.

- A férfi Enyhén sodorja a nő derekát, a nő pedig a vállát fogja. Balra fél íven fordítja a nőt a férfi úgy, hogy indításkor jobb lábbal zár a bal láb mellé, majd helyben, kicsit balra haladva lépi ki a csárdást.
- Sodrás nélkül fordítja a nőt a férfi közös középpont körül.
- Férfi jobb oldalára fogja a nőt, majd bal lábbal előre haladva indul a férfi, míg a nő jobbra oldalazva csárdást lép. Előre hátra irányban egyaránt haladnak vele.
- Egy külső középpont körül folyamatosan jobbra keringenek a csárdással. A jobb lábassal lépéssel haladnak az íven, a balra lépéssel helyben táncolnak.

c) Friss csárdás

A friss csárdásban párokra lebontva írom le a jellemző mozgásokat, mert minden párnak meg van a maga mozgáskészlete.

Kovács Sándor (Viso) - Domján Gizella

- Helyben, fenthangsúlyos (Zenei főhangsúlyokra történnek a zárások, illetve a páros súlyú támasztékok) páros súlyokon történő leszűrő teli talpon, kicsit hátul felkap az alszár. Laza térdekkkel történik!
- Férfi külső, a nő belső lábon forog. Férfi zökkenősen sarokról talpra gördül, nő pedig szűk V. poz-san lippentve forog. Nő forgás előtt bal láb hangsúllyal lépeget oldalazva, onnan vált belső lábra. Ennek köszönhetően mind ketten fenthangsúlyosan forognak.
- Csárdásnál helyben kicsit sodor vállnál. Szűk, apró lépésekkel fordulnak.
- A férfi lenthangsúlyos rugózással páros súlyon fordít helyben, jobb lábon súly, bal láb gesztus. Nő kétlépéses csárdással kíséri.

Deák Imre (Jeges) – Póra Bözsi néni

- Csípő forgatásos csárdás, sodrás. Jobb lábbal zár a bal mellé.
- Férfi jobb oldalára fogja a nőt, majd bal lábbal előre haladva indul a férfi, míg a nő jobbra oldalazva csárdást lép. Előre hátra irányban egyaránt haladnak vele.
- Negyedes lépésekkel helyzetváltoztatás.
- Helyben, fenthansúlyos páros súlyokon történő leszúró teli talpon, jobb láb hátul felkap az alszár, bal láb bal rézsút hátul gesztus. Zárással, vagy bokázva a páros súly.
- Leszúróval forgás, külső láb hangsúllyal. Férfi forog a nő körül oldalt rézsút fogás. Forgás belső lábas, I. pozíciós zárással kicsi lippentéssel, fenthangsúlyban (zenei egyre zár).

Deák Anna – Nyitrai Katalin

- Indítás: Vezető páros lábon fenthangsúlyosan rugózik féltalpon, másik páros, egy lábas rugózások, erőteljes csípő forgatással.
- Erőteljes rugózás és sodrás
- Irányító külső lábbal fut körbe, másik belső lábbal lippent.

6. Dallampéldák

6.1.Ormánság

a) Csárdás

03. Hó'tig átkozom...

Cún, 1976, MTA FT.936 ZTI_MG_3663A (vonos3.)

gyűjt.: Andrásfalvy Bertalan, lejegye.: Murányi Zsófia, Deáky Péter

Hó' - tig át - ko - zom az a - nyá - mat,
Mért nem a - dott en - gem ba - bám - nak,
An - nak a - dott kit so - ha - se sze - ret - tem,
Ki - ve még a sze - me - met se ve - tet - tem.

(a szöveg Magyarreggről való)

05. Az eke a földet...

Cún, 1976, MTA FT.936 ZTI_MG_3663A (vonos7.)

gyűjt.: Andrásfalvy Bertalan, lejegye.: Murányi Zsófia, Deáky Péter

Az e - ke a föl - det nem ma - gá - nak szánt - ja,
Az a - nya a lá - nyát nem ma - gá - nak tart - ja,
Szé - pen fel - ne - ve - li, szár - nyá - ra e - resz - ti,
Köny - nyes szem - mel né - zi, mi - kor más ő - le - li.

(a szöveg nem hallatszik, Magyarreggy; 77 O. n. 38.)

Elmentem a császárho' szabadságot kérni,
Szabad-e énnékem szeretőt tartani,
Szabad fiam, szabad első októberig,
De azután nem szabad, három esztendeig.

08. Szaporcai hegytetőn...

Cún, 1976, MTA FT.936 ZTI_MG_3663A (vonos11.)
gyűjt.: Andrásfalvy Bertalan, lejegye.: Murányi Zsófia, Deáky Péter

Sza - pro - ca - i hegy - te - tőn in - te - get 'a sze - re - tőm,
Se - lyem ken - dőt lo - bog - tat, en - gem o - da csa - lo - gat,
Drá - va vi - ze, de é - des, ba - bám csók - ja, de ké - nyes,
E - gyet kap - tam be - lő - le, sze - rel - mes let - tem tő - le.

16. (ugróscsárdás)

Cún, 1976, MTA FT.936 ZTI_MG_3663A (vonos11.)
gyűjt.: Andrásfalvy Bertalan, lejegye.: Murányi Zsófia, Deáky Péter

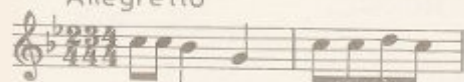
b) Kanásztánc

110

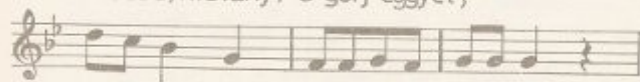
UCCU, KISLÁNY

Allegretto

Kiss Géza és Lajtha László
kákicsi gyűjtése alapján

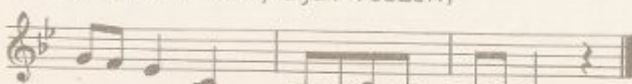
1. Uccu, kislány, u-gorj égyet,

Né saj-náld a cipel-lő-det, he-je-ha !

Ha elsza - kad , ú-jat vészék,

Mégis csak a ti - ed lészék, he-je-ha !

2. Erre gyere, né mēnj arra,
Lészakad a cipőd sarka, hejeha !
Ha lészakad, hadd szakadjon,
Csak a rózsám el né hagyjon, hejha !

111

3. Erre gyere, né mēnj arra,
Hát' a fenébe mégy arra, hejeha !
Ném mégyek én tēutánnad,
Fenye kocogjon utánnad, hejeha !

4. Száraz kóró, bozdogyökér,
Húz' még , nekém, cigánylegény, hejeha !
Maj' meghúzom , ha megrakom,
Ha a talpam alá rakom, hejeha !

c) Hallgató

Erdők, mezők, vad ligetek

Tar István, Kémes

29. Musical notation for the song 'Erdők, mezők, vad ligetek'. It consists of four staves of music in 2/4 time, with lyrics written below each staff.

Er - dők, me - zők, vad li - ge - tek,
De so - kat jár - tam ben - ne - tek,
Ott jár - tam én az va - dak - kal,
Sír - tam a kis ma - da - rak - kal.

126

MÉG KÉLL A BÚZÁNAK

Tar István, Kémes

Tempo rubato, parlando

V.F.

Musical notation for the first line of the song 'MÉG KÉLL A BÚZÁNAK'.

1. Még kéll a búzának ér - ni,

Musical notation for the second line of the song 'MÉG KÉLL A BÚZÁNAK'.

Mer' minden nap a szél é - ri,

Musical notation for the third line of the song 'MÉG KÉLL A BÚZÁNAK'.

Piros orcámnak hár - vad - ni,

Musical notation for the fourth line of the song 'MÉG KÉLL A BÚZÁNAK'.

Mer' minden nap bánat é - ri.

2. Fene még nem tudott énni,
Mikor kezdél hozzám járni,
Hadtál vóna békét nekém,
Más is elvett vóna engem.

3. Ördög bújjék az anyádba,
Mér' válogatsz a lányba?
Té sē vagy a világ szépe,
Sē a legények eleje.

4. Ördög bújjék mindéggyikbe,
A kémési legényekbe,
De abba sē mindéggyikbe,
Csak a legkevélebbikbe!

6.2.Hosszúhetény

a) Csárdás

001. Rózsa, rózsá, száz levelű rózsá...

Hosszúhetény, 1975, MTA FT. 916 ZTI_MG_3525 (fúvos1.)

gyűjt.: Pálffy Gyula, lejegy.: Deáky Péter

Ró - zsa, ró - zsa, száz - le - ve - lű ró - zsa,
Bok - ré - tá - ba köt - ni, de jó vó - na,
Hogy ha szű - rös tó - vi - se nem vó - na,
Le - sza - kí - ta - ni száz - szor könny - nyebb vó - na.

Lányok, lányok, nagyhetényi lányok,
Közületek csak egyet sajnálók,
Ha az az egy köztetek nem vóna,
Elválásunk százszor könnyebb vóna..

002. Kukorékol a kis kakas...

Hosszúhetény, 1975, MTA FT. 916 ZTI_MG_3525 (fúvos2.)

gyűjt.: Pálffy Gyula, lejegy.: Deáky Péter

Csárdás

Ku - ko - ré - kol a kis ka - kas, haj - nal a - kar len - ni,
Mu - zsi - kál nak a nagy kocs má ba, tán - col - ni kell men - ni.
Tíz li - ter bor az asz - ta - lon, még sem jön ide a pá - rom,
El - vesz - tet - tem a le - gény é - le - te - met, jaj, de na - gyon bá - nom.

003. Arra alá vörösödik az ég alja...

Hosszúhetény, 1975, MTA FT. 916 ZTI_MG_3525 (fuvos3.)

gyűjt.: Pálfy Gyula lejegye.: Deáky Péter

Ar - ra a - lá vö - ró - sö - dik az ég al - ja,
A ba - bám - nak nem tu - dom mi a ba - ja,
A - kár - mer - re for - dit - ga - tom az ó - lem - be',
Nem szől sem - mit, bá - na - tos a gyön - ge szi - ve.

Arra alá vörösödik az ég alja,
A babámnak szalma a feje ajja,
Nem is lehet mindenkinek vetett ágya,
Én sem fekszem mindig libatollas ágyba.

003. (Seggtánc)

Hosszúhetény, 1975, MTA FT. 916 ZTI_MG_3526 (fuvos06.)

gyűjt.: Pálfy Gyula, lejegye.: Deáky Péter

Fine
D.C. al Fine

b) Verbunk

004. Kiskertemben, tudod-e babám...

Hosszúhetény, 1975, MTA FT. 916 ZTI_MG_3526 (fuvos02.)

gyűjt.: Pálfy Gyula, lejegy.: Deáky Péter

Verbunk

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It consists of four staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: "Kis ker - tem - ben, tu - do - e ba - bám, roz - ma - rin - got ült - tett - tem, tu - dod - e ba - bám. Min - den éj - jel, tu - dod - e ba - bám, köny - nye - im - mel ön - töz - tem, i - gaz - e ba - bám, Meg - ár - tott a tö - vé - nek, meg an - nak a gyön - ge kis le - ve - lé - nek (ga - lam - bom) Már én töb - bet, tu - dod - e ba - bám, nem hi - szek a le - gény nek, i - gaz - e ba - bám."

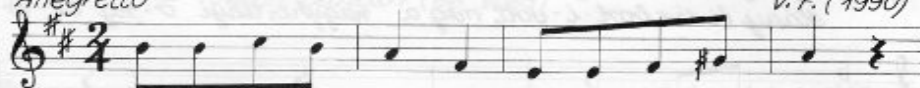
70

Hol jártál az éjjel?

Imrő Katalin (82 éves) és Koczé Jánosné Borbás Katalin (65 éves)

Allegretto

V. F. (1990)

1, - Hol jártál az éj - jel cö - nö - ge - ma - dár?

- Abla - kodba hál - tam, ked - ves vió - lám.

- Mór'hál be nem jöt - tél, cö - nö - ge - ma - dár?

- Jél - tem az u - rad - tól, hogy itt - hon - ta - lál.

71

2) - Nincs itthon az uram, cönögernadár,
 A mohácsi erdön hidakat csinál.
 - Jó lovai vannak, hamar hazáér,
 Jaj lesz neked, rózsám, hogyha nálad ér!

6.3. Magyaregregy

a) Csárdás

(50) Sar- kon van az Eg- regy köz- ség koc- má- ja

4

7

10

Sarkon van az Egregy község kocsmája.
Legényeknek, van az oda csinálva.
Legényeknek, meg a híres kis egregyi lányoknak,
Meg a híres egregyi pulgeroknak.

Sarkon van az Arnold Ádám kocsmája.
Kocsisoknak van az oda csinálva.
Én is oda bekötöm a kesely lábú lovamat.
Még az éjjel a babámmal ki múltatom magamat.

Lejegyezte: Deáky Péter

sokszínű Baranya Táncai I.

(25) Sá- gát vi- rág- zik a rep- ce

4

7

10

The image shows a musical score for a song. It consists of four staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The first staff is the vocal line, starting at measure 25. The lyrics 'Sá- gát vi- rág- zik a rep- ce' are written below the notes. The second staff is a piano accompaniment. The third and fourth staves continue the piano accompaniment. The score ends with a double bar line at measure 30.

Sárgát virágzik a repce,
Rajtam van a világ nyelve.
Száradjon el a repce levele,
Sej, hogy ne legyen, rajtam a világ nyelve.

Asszony, az akarok lenni,
Nékem nem parancsol senki.
Félre vágom a büszke leányságom,
Sej, az Uramat jól el sodrófázom

Lejegyezte: Deáky Péte

201. Hideg ősz van, nincs már rózsá...

Komló (Magyaregregy), 198x. Sváb Toncsi bandája

gyűjt.: Németh Csilla, lejegye.: Deáky Péter

Friss

The musical score is written in a single system with four staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The melody consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes, with hyphens indicating syllables across notes. The second staff continues the melody and lyrics. The third staff continues the melody and lyrics. The fourth staff concludes the melody and lyrics with a double bar line.

1 Hi - deg ősz van, nincs már ró - zsa, szá - raz a le - ve - le

5 M'ért is nin - csen min - den lány - nak i - gaz sze - re - tő - je,

9 Az e - nyém is csal - fá, csá - bit - gat - ják tő - lem,

13 Szom ba-ton es - te a kis ka - pu - ba', meg - ér - de - zem tő - le.

Hütlén babám mit fogadtál, csütörtökön este,
Azt fogadtad, hogy nem csalsz meg soha ez életben,
Tekinst fel az égre, szép csillagos égre,
Megátkozlak, nem leszel boldog, soha ez életbe'.

b) Verbung

(61) *Meg- é- rett a pi- ros al- ma, le kel- le- ne szed- ni*

4

7

10

Megérett a piros alma, le kellene szedni.
Ezt a csinos barna kislányt el kellene venni.
Megérem én azt az időt, babám te leszel a párom,
Azt a páros csókjaidat, úgy is alig várom.

Lejegyezte: Deáky Péter

(93)

Kecs- ke- bé- ka föl-má- szott a fűz- fá- ra

3

The musical score consists of four staves. The first staff is the vocal line, starting with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature (C). It contains the lyrics 'Kecs- ke- bé- ka föl-má- szott a fűz- fá- ra'. The second staff is a piano accompaniment line, also in treble clef, one flat, and common time. The third staff continues the piano accompaniment, showing a change in time signature to 2/4 and then back to common time. The fourth staff is a final piano accompaniment line, ending with a double bar line.

Kecske béka felmászott a fűzfára.
Annak is a legmagasabb ágára.
Így se volt jó, úgy se volt jó sehogyan se volt az jó.
Mindig csak a más asszonya volt a jó.

A mi cicánk felszaladt a padlásra,
Kis egeret hozott le a szájába.
Ide tette, oda tette, mindenhova le tette,
Végén aztán fülit farkát meg ette.

Lejegyezte: Deáky Péter

sofőszínű Baranya Táncai I.

(81) Nincs szebb ma- dár, nincs- szebb ma- dár a fecs- ké- nél,
3
5
7

Nincs szebb madár, nincs szebb madár a fecskénél.
Kis egregyi, kis egregyi menyecskénél.
Mert annak a szeme csalfa,
Én is azért, én is azért kaptam rajta.

Hallod-e te, hallod-e te kis menyecske?
Leány vagy-, leány vagy-e, vagy menyecske?
Se nem leány, sem menyecske,
Hanem rózsa, piros rózsa, a kis kertben.

Kocsmárosné, kocsmárosné, lány Rézi.
Nem akarja, nem akarja a bort mérni.
Válogat a réz iccébe.
Melyik illik, melyik illik a kezébe.

Lejegyezte: Deáky Péter

sokszínű Baranya Táncai I.

(74)

Zö- rög a ko- csi...

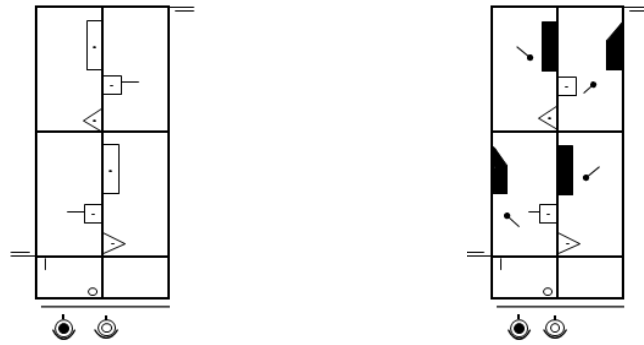
Zörög a kocs, pattog a Jancsi,
Talán értem jönnek.
Jaj édes anyám, szerelmes dajkám,
De hamar el visznek.

Lejegyezte: Deáky Péter

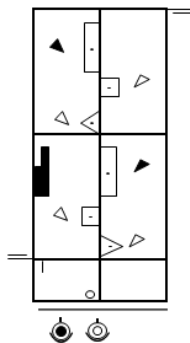
7. Tánjelírás melléklet

7.1. Ormánság

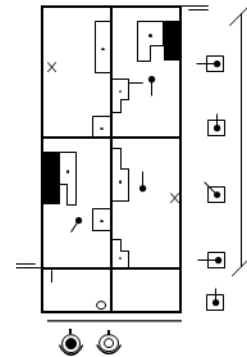
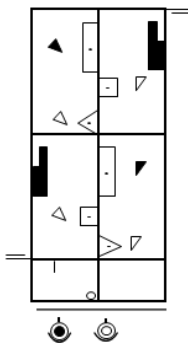
a) Kanásztánc

Botok felett járt változatok

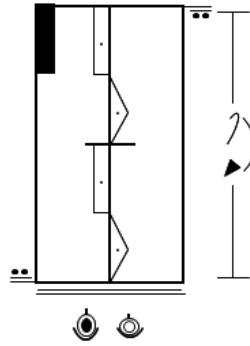
Oldaldobogós

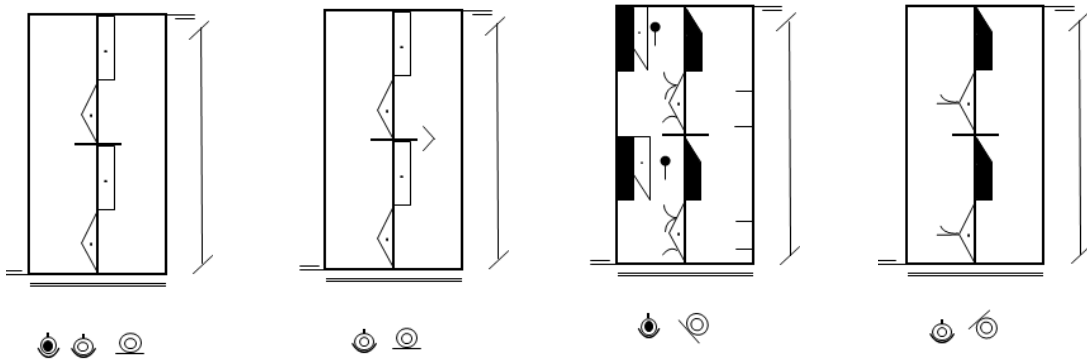
Csillagtánc

b) Lassú csárdás

Fent hangsúlyos lassú csárdás

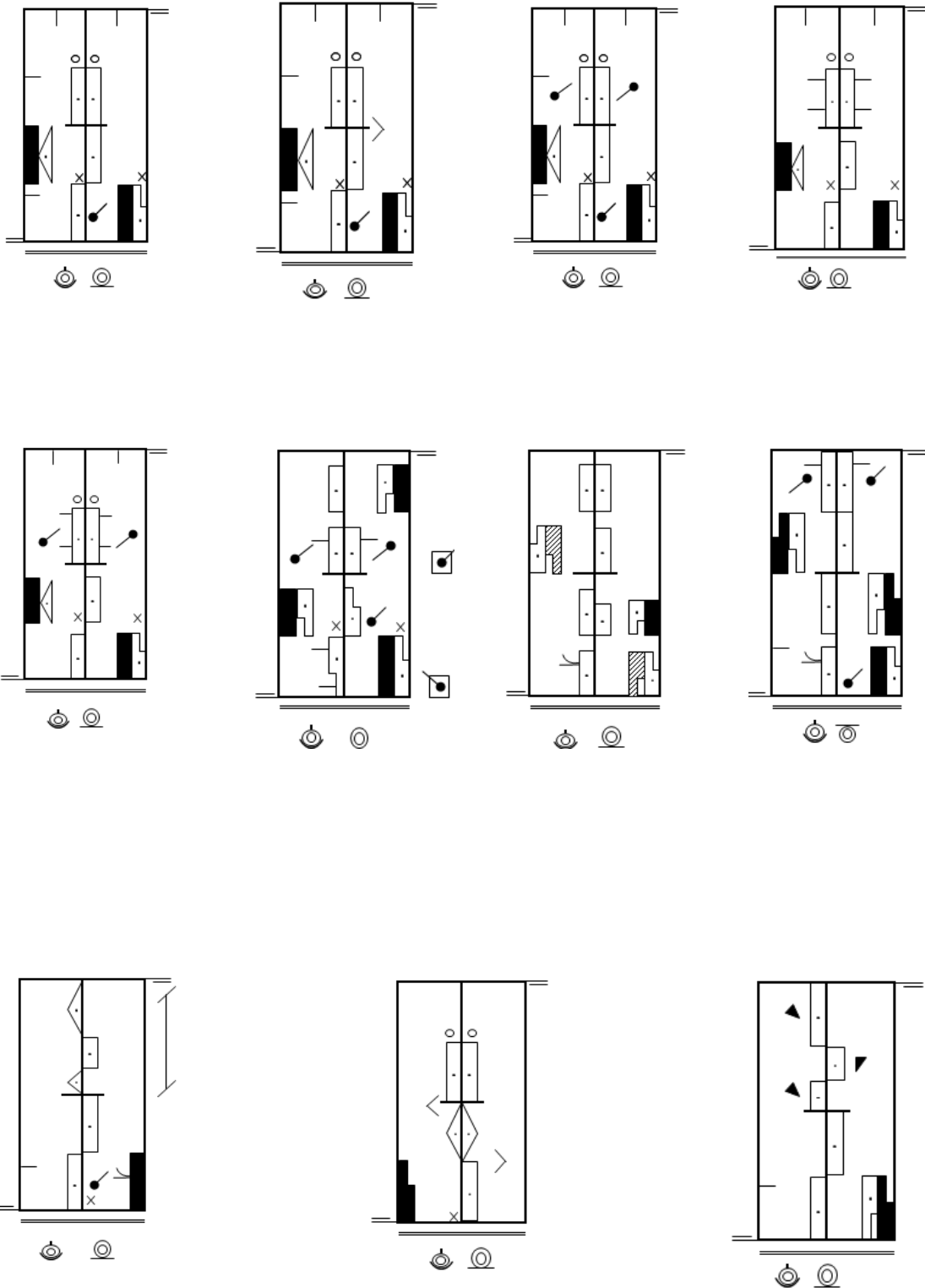

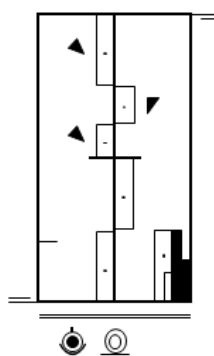
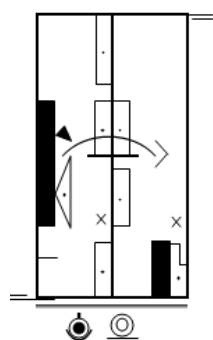
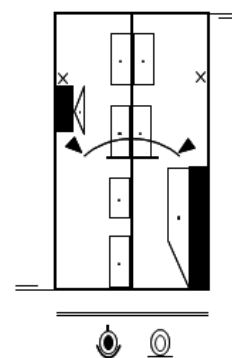
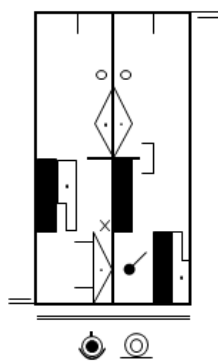
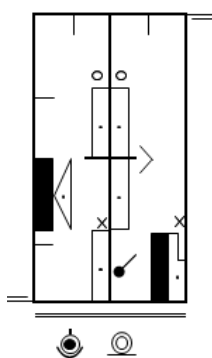
Forgáslépések

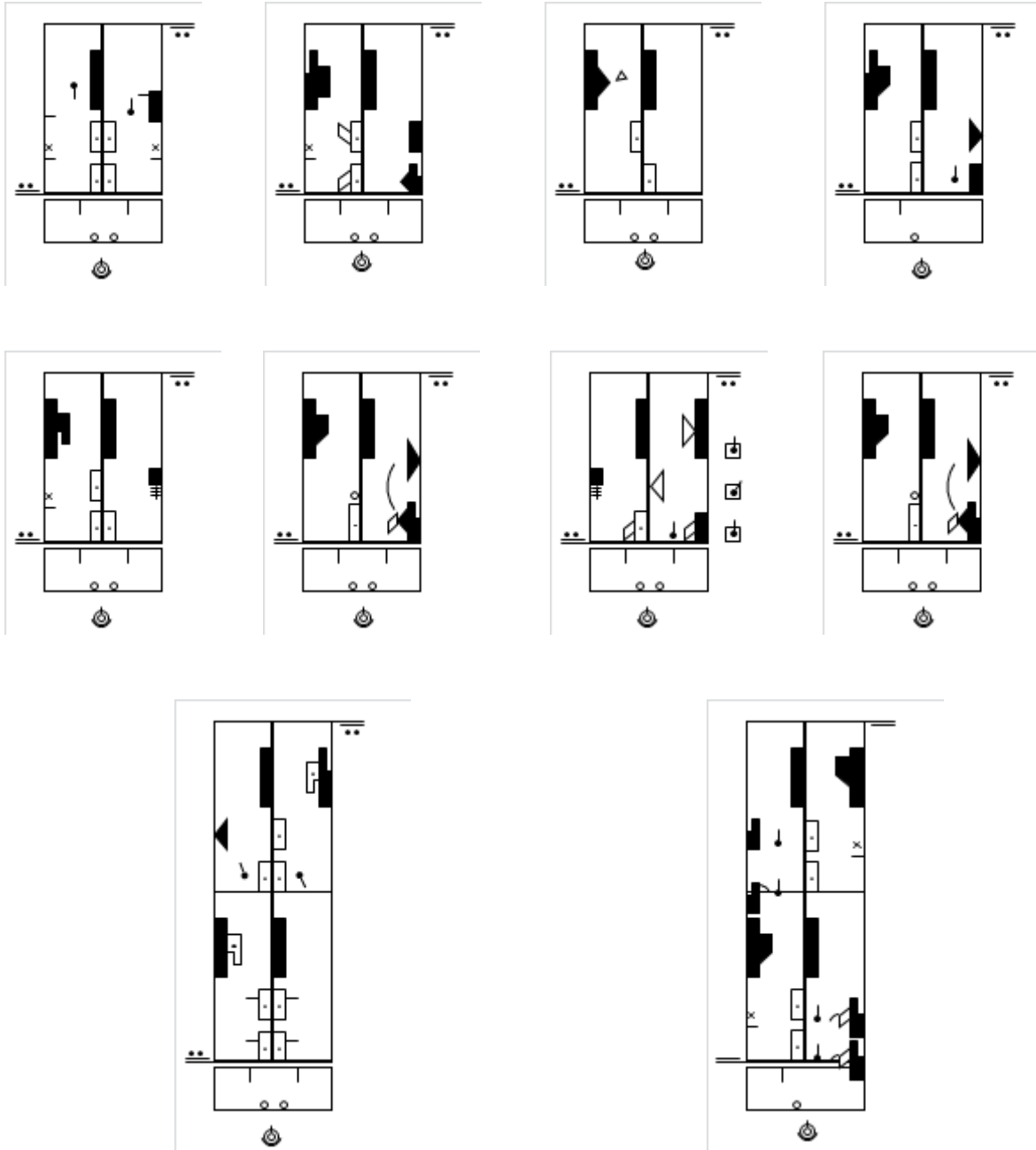
c) Ugrós csárdás

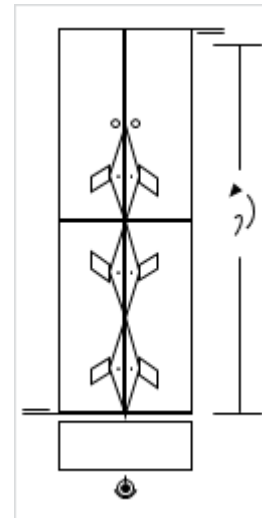
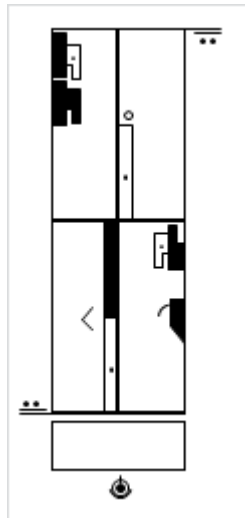
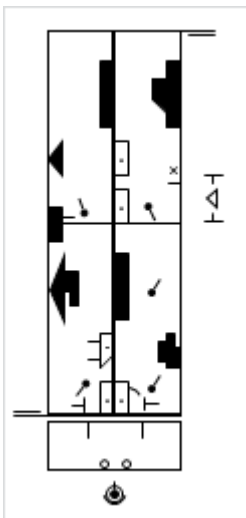
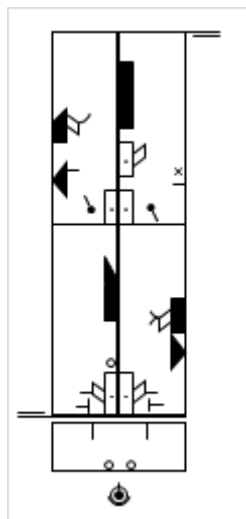
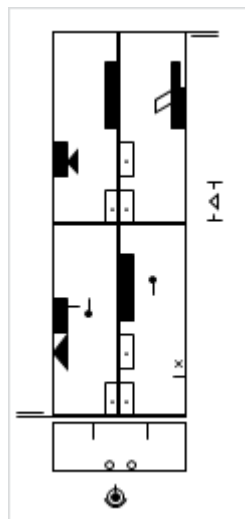
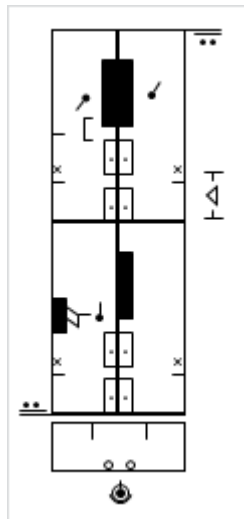
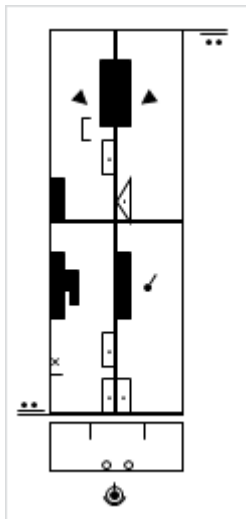
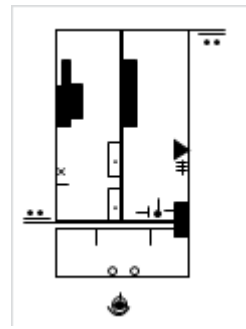
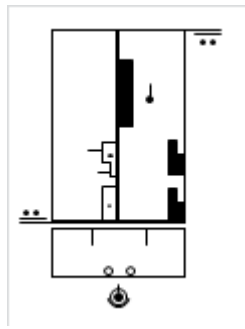
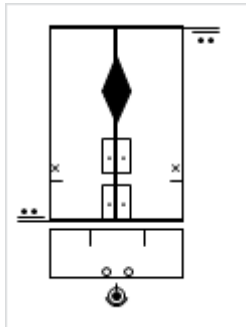

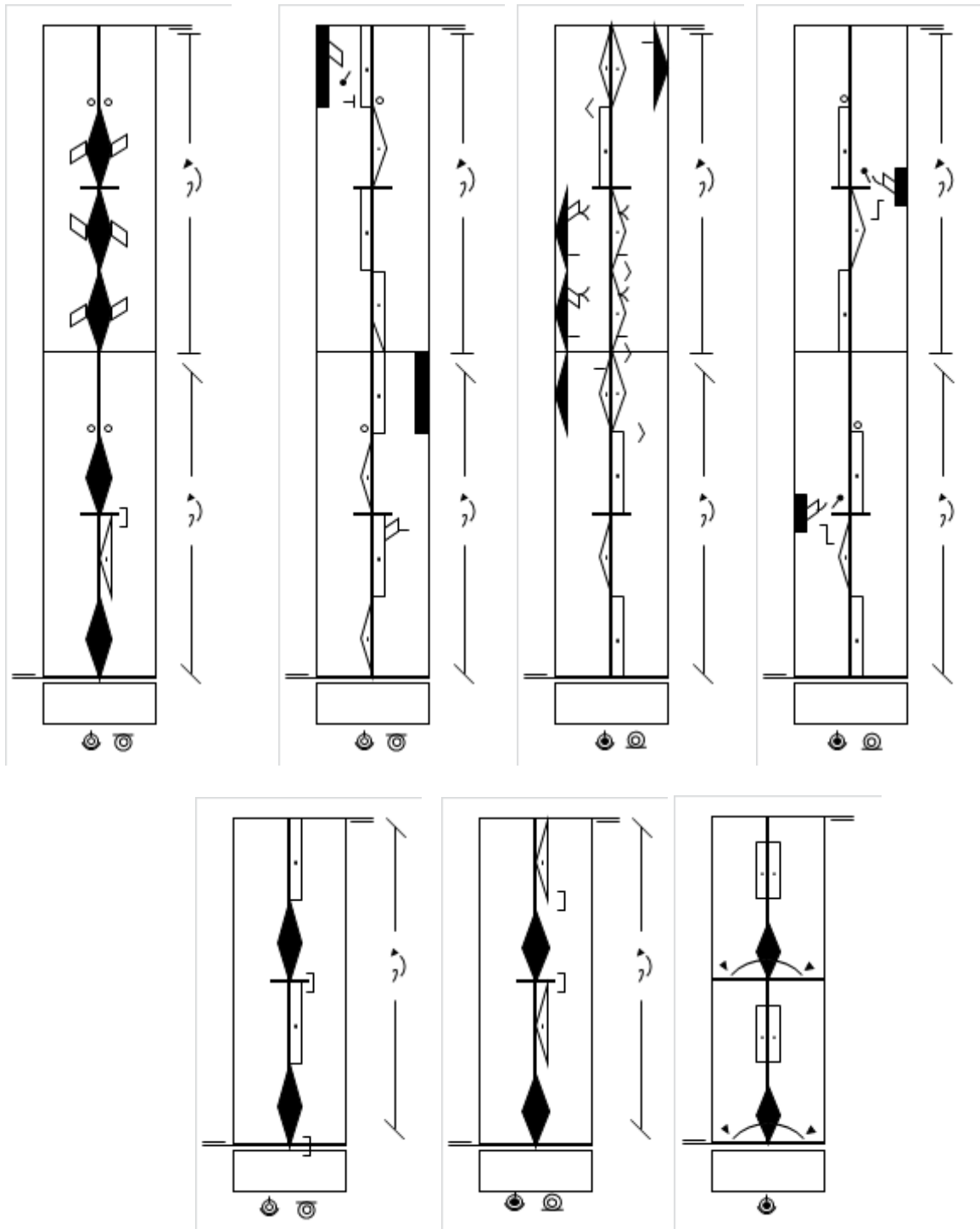
7.2. Hosszúhetény

a) Verbunk

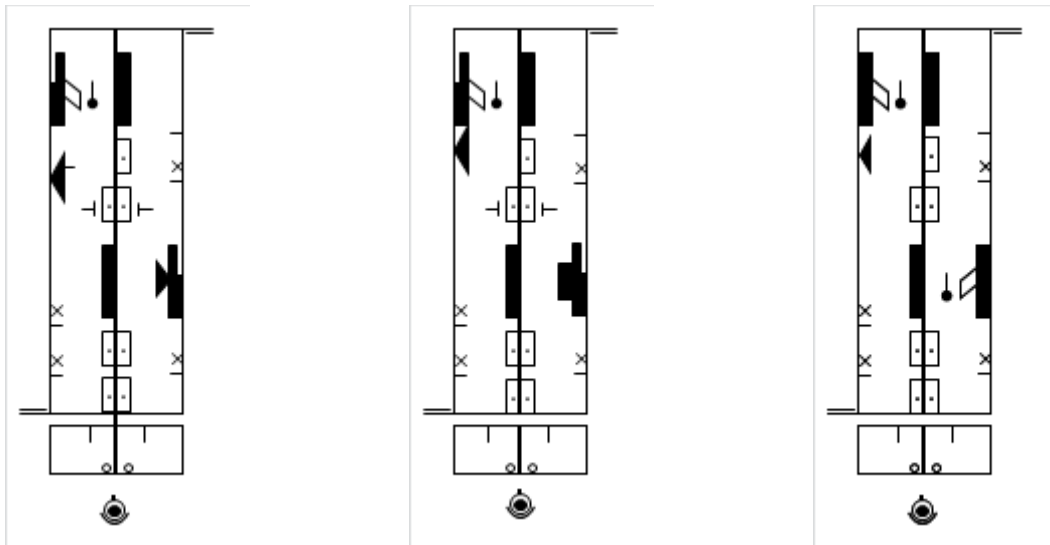
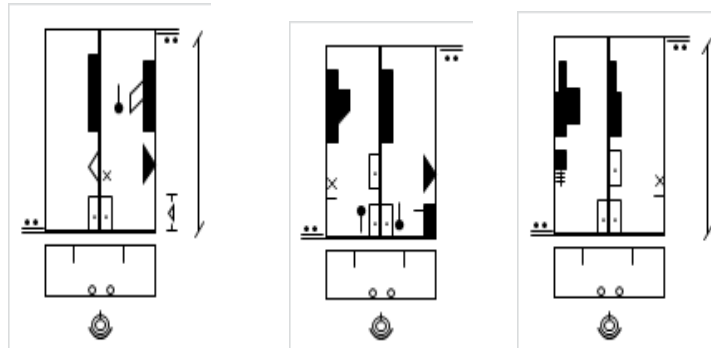

b) Lassú és friss csárdás

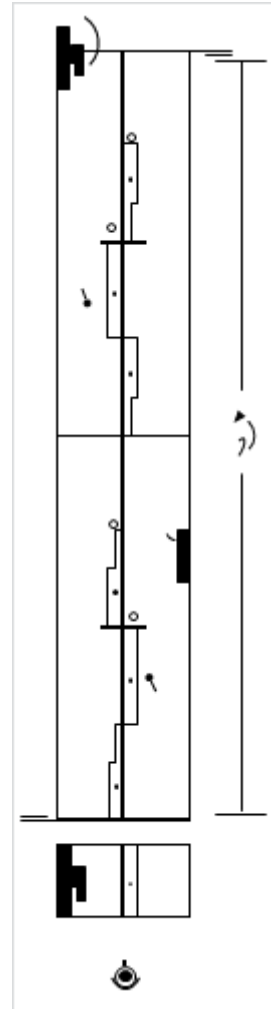
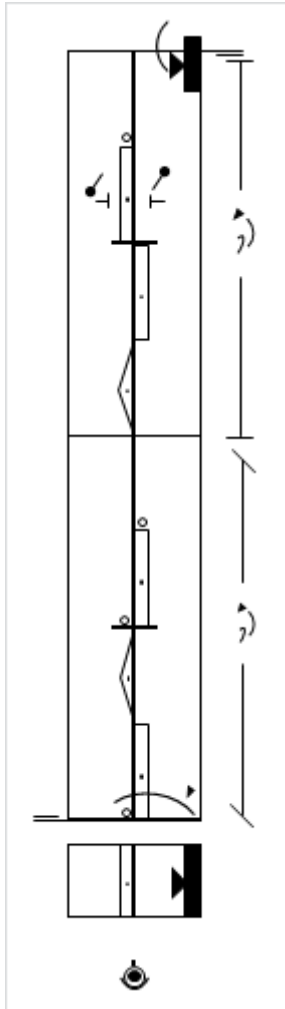

7.3. Magyaregregy

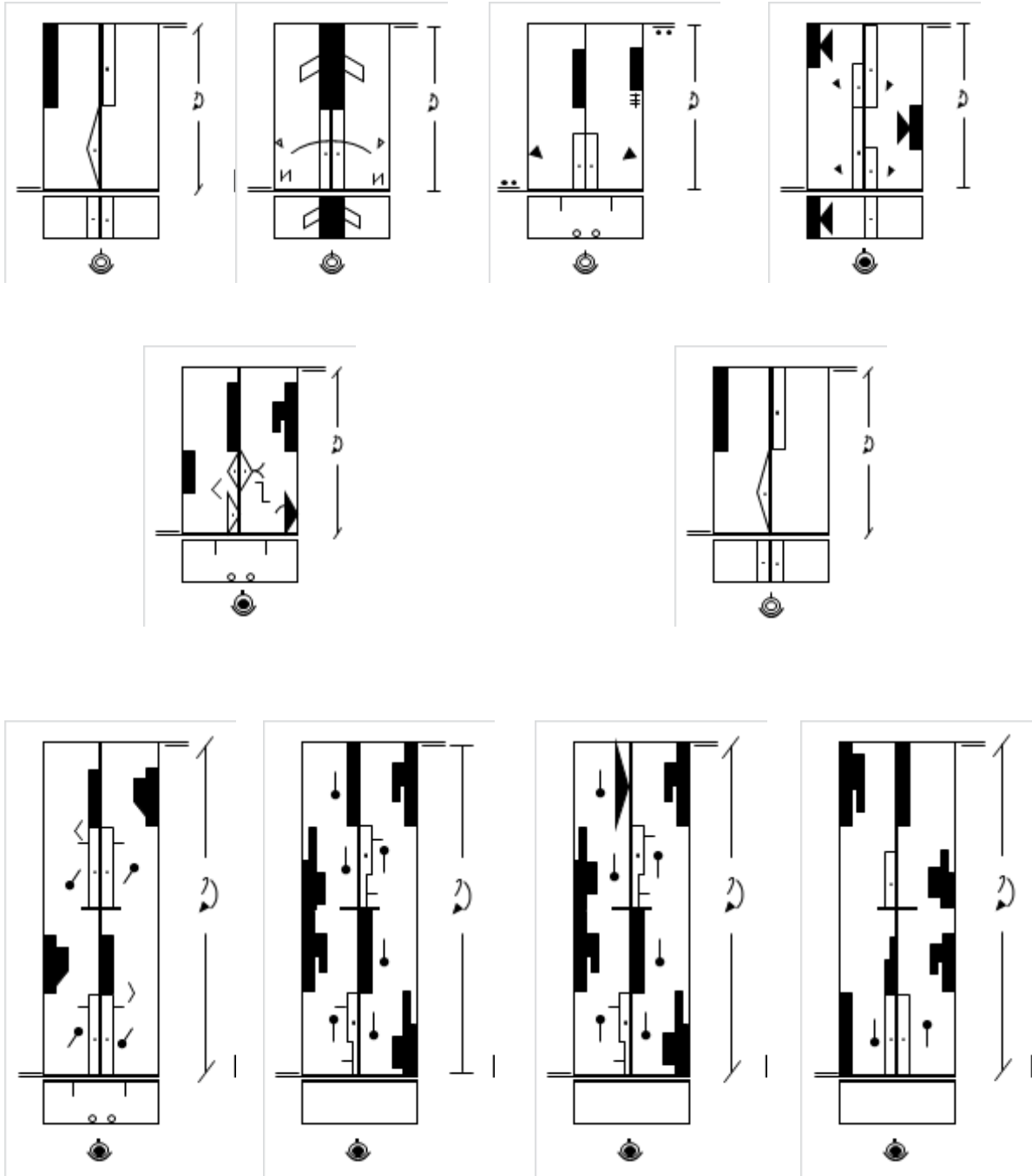
a) Verbung

b) Lassú csárdás

c) Friss csárdás

Irodalomjegyzék

Andrásfalvy Bertalan:

A Dél-Dunántúl népviseleteinek néhány kérdése. Szekszárd, 1979.

Néptáncosok könyvtára, Néprajzi alapismeretek. Budapest, én.

Barna Gábor:

Néphit és népszokás a Hortobágy vidékén Bp. 1979.

Balogh János

Baranya néptáncagyomány, és alkalmazása a tanulás-tanítás folyamatában.

Magyar Táncművészeti Főiskola Szakdolgozat 2009.

Bodai József (szerk.):

Néptáncosok könyvtára. Tánckutatás és táncagyomány Dél – Dunántúlon.

Népművelési Propaganda Iroda Budapest, 1978.

Darmos István:

Füzér táncai és táncélete Magánkiadás, Sárospatak, 2006.

Dr. Komlósi Sándorné Nagy Piroska: Népi gyermekjátékok Baranyában. A Baranya megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztálya Pécs, 1979.

Dr. Várnai Ferenc:

Szivárványos az ég alja... Művészetek Háza Pécs, 2006.

Hoppál Mihály (szerk.):

Folklór archívum 15. Zentai Tünde: Ormánsági hiedelmek. Magyar Tudományos

Akadémia Sokszorosító Üzeme Budapest, 1983.

Ifj. Kodolányi János:

Ormánság. Gondolat Kiadó Budapest, 1960.

Kalotai László (szerk.):

Pécs – Baranyai Ismertető. Dunántúl Rt, Pécs, 1934

Kaposi Edit:

Bodrogköz táncai és táncélete. Planétás Kiadó Budapest, 1999.

Kaposi Edit-Maácz László:

Magyar népi táncok és táncos népszokások. Bibliotheca Kiadó Budapest, 1958.

Kiss Géza: Ormányság.

Gondolat kiadó Budapest. 1986.

Kolta János (szerk.)

Baranya. A Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal Kiadása Pécs, 1958.

Lányi Ágoston:

Néptáncolvasókönyv. Zeneműkiadó Budapest, 1980.

Lázár Katalin:

Gyertek, gyertek játszani I. Eötvös József könyvkiadó Budapest, 2002.

Martin György:

Magyar néptánc hagyományok. Planétás Kiadó Budapest, 1995.

A sárközi-dunamenti táncok motívumkincse Planétás Kiadó Budapest, 1999.

Magyar nép és nemzetiségeink tánc hagyománya. Planétás Kiadó Budapest

Magyar tánc típusok és tánc dialektusok. Planétás Kiadó Budapest, 1995.

Morvay Péter, Pesovár Ernő (szerk.):

Somogyi táncok. Művelt Nép Könyvkiadó Budapest, 1954.

Neuwirth Annamária:

Táncjelírás és – olvasás alapfokon. Mezőgazda és Planétás Kiadó Budapest, 2005.

Németh Csilla:

Magyaregregyi lakodalmas. Magyar Táncművészeti Főiskola, szakdolgozat 2008

Ortutay Gyula (szerk.)

Magyar Néprajzi Lexikon 3. Akadémiai Kiadó Budapest, 1987.

Pesovár Ernő:

A magyar néptánc területi – történeti tagozódása. In: Tánc tudományi

Tanulmányok 1984 – 1985. 31. – 55. p., Az ugrós páros. 1976 – 1977. 243. –

264. p. A Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Tagozata Budapest, 1985 és 1977

Táncagyományunk történeti rétegei. A magyar néptánc története. Berzsenyi
Dániel Főiskola Szombathely, 2003

Pesovár Ferenc:

Kanásztánc és seprútánc. Tánc tudományi Tanulmányok 1967 – 1968. 93 – 123
Bp., 1968

Sebő Ferenc:

Népzenei olvasókönyv. Planétás Kiadó Budapest, 1997.

Szakácsné Kozári Piroska:

Kasza Gyula híres ormánsági parasztszenekara. In: Hagyományápoló Ormánység.
2002. június

Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika:

Jeles napok, ünnepi szokások. Mezőgazda Kiadó Budapest, 1997.

Várady Ferencz (szerk.):

Baranya múltja és jelenje. Pécsi Irodalmi és Könyvnyomdai Részvénytársaság
Pécs, 1897.

Vargyas Lajos:

A magyarság népzeneje. Zeneműkiadó Budapest, 1981.

Wallinger Endre:

Kéemesi újság 1977. szeptemberi cikke

Zenatudományi Intézet honlapja:

http://db.zti.hu/br/br_list.asp 2008-04-16

Zórándi Mária (szerk.):

Néptáncaink tanítása, Ugrós táncaink. Planétás Kiadó Budapest, 2003.

Tartalomjegyzék

1.Bevezetés.....	1
2.Baranya megye bemutatása.....	2
3.Az Ormánság	3
3.1. Kémes, Szaporca és Cun bemutatása	3
3.2. Kémes, Szaporca, Cun táncai	5
a)Kanásztánc.....	5
b)Lassú csárdás.....	9
c)Ugrós csárdás.....	10
4.Keleti – Mecsekalja.....	11
4.1.Hosszúhetény bemutatása.....	11
4.2.Hosszúhetény táncai.....	13
a)Verbunk.....	13
b)Lassú csárdás.....	14
c)Friss csárdás.....	16
5.Völgység.....	18
5.1.Magyaregregy bemutatása.....	18
5.2.Magyaregregy Táncai.....	19
a)Verbung.....	19
b)Lassú csárdás.....	21
c)Friss csárdás.....	21
6. Dallampéldák.....	23
6.1.Ormánság.....	23
a)Csárdás	23
b)Kanásztánc	25
c)Hallgató.....	26
6.2.Hosszúhetény.....	27
a)Csárdás	27
b)Verbunk	29
6.3.Magyaregregy	31
a)Csárdás	31
b)Verbung.....	34
7.Táncjelírás melléket.....	38
7.1.Ormánság.....	38
a)Kanásztánc.....	38
b)Lassú csárdás	39
c)Ugrós csárdás	40
.....	41
7.2. Hosszúhetény.....	42
a)Verbunk	42
b)Lassú és friss csárdás	44
7.3. Magyaregregy.....	45
a)Verbung.....	45
b)Lassú csárdás	46
c)Friss csárdás	47
Irodalomjegyzék.....	48